

Заплава річки Стохід

Імена та адреси укладачів інформаційного листа рамсарського ВБУ:

Стеценко Микола Пилипович, перший заступник начальника державної служби заповідної справи, Мінприроди України, вул. Урицького, 35, м. Київ, 01601, тел.: (044) 451 5904, E-mail: parks@parks.freenet.kiev.ua;

Химин Михайло Васильович, головний спеціаліст відділу контролю біоресурсів та заповідних територій, Державне управління екології та природних ресурсів у Волинській області, вул. Суворова, 20, м. Луцьк, Волинська обл., 43037, тел.: (03222) 23 396, E-mail: voleco@envir.lutsk.ua.

Дата підготовки опису: 1 грудня 1999 р.

Географічні координати: 51°40' пн. ш., 25°22' сх. д.

Розташування: Північний захід України, Західне Полісся. Камінь-Каширський, Ковельський, Любешівський, Маневицький райони Волинської області за 125 км від обласного центру м. Луцьк. Межує з рамсарським угіддям «Заплава р. Прип'ять».

Висота над рівнем моря: мінімальна – 139 м, середня – 155 м, максимальна – 191 м

Площа: 10000 га

Короткий опис: Площа 10000 га, в тому числі 1800 га акваторії, 7400 га боліт, 800 га лук. Угіддя представлене річками, озерами, болотами, торфовищами, заплавленими островами, луками. Має дуже велике значення для охорони болотних екосистем, зокрема як місце гніздування та перебування на прольоті великої кількості водно-болотних птахів.

Рамсарські критерії: 1, 2, 3, 5, 8

Обґрунтування рамсарських критеріїв:

(1) Склад флори і фауни є типовим для Поліського регіону.

(2) В межах угіддя наявні рідкісні види тварин та рослин, а також рідкісні рослинні угруповання.

(3) Є однією з найбільших за площею і найкращим станом збереженості природних екосистем Поліського регіону, відрізняється багатим біорізноманіттям (більше 220 видів хребетних тварин та 550 видів судинних рослин).

(5) Щороку в період сезонних міграцій тут перебуває близько 50 тисяч птахів (переважно водно-болотних).

(8) Важливе місце нересту, нагулу та зимівлі багатьох видів риби.

Фізичні особливості ВБУ: У водоймах вода чиста, хоча і з жовтуватим відтінком. За кліматичними показниками належить до західної частини Атлантичної континентальної області і характеризується помірно-вологим теплим літом, м'якою зимою і значною кількістю опадів (до 600 мм на рік). Взимку на період від кількох тижнів до 3 місяців водойми замерзають.

Фізичні особливості водозбірної території: Заплава р. Стохід належить до Верхньоприп'ятьського і Маневицького регіонів Західного Полісся. В межах угіддя представлені річки, стариці, протоки, болотисті та піщані острови, болота, торфовища, луки.

Гідрологічна цінність: Угіддя з його численними водоймами, островами і болотами належить до найкращих річкових комплексів України. З введенням в експлуатацію ряду дренажних систем (Партизанська, Стохід, Тоболи, Угриничі) та будівництвом дамб змінився гідрологічний баланс та рівневий режим.

Тип ВБУ: М, Тр, О, Тс, У, W, Xf, Хр, 4, 9

Екологічні особливості: Рослинність заплави Стоходу в цілому є типовою для Західного Полісся, хоча й має певні особливості, пов'язані, головним чином, з підвищеною зволоженістю території. Тут зареєстровано близько 650 видів судинних рослин. Рослинний покрив боліт та берегів річок складається переважно з очеретяних та осокових угруповань. Луки та узбережжя річок і озер вкриті різноманітною трав'янистою рослинністю, в якій теж значне місце займають осокові асоціації. На відміну від них, поодинокі піщані дюни еолового походження, що трапляються в заплаві, характеризуються збідненим складом рослинного покриву.

Цінна флора: Види Червоної книги України: коручки морозниковидна *Euphrasia helleborine* і темно-червона *E. atropurpurea*, лілія лісова *Lilium martagon*, любка дволиста *Platanthera bifolia*, баранець звичайний *Huperzia selago*, альдрованда пухирчаста *Aldrovanda vesiculosa*, зозулині черевички справжні *Saxifraga calceolus*, вовчі ягоди пахучі *Daphne genkwa*. Серед рідкісних рослин відмічені авран лікарський *Gratiola officinalis*, водяна сосонка ланцетолиста *Hippuris vulgaris*, плаун колючий *Lycopodium annotinum*, щитолісник звичайний *Hydrocotyle vulgaris*, пальчатокорінники м'ясочервоний *Dactylorhiza incarnata* і плямистий *D. maculata*, жовтозілля болотне *Senecio paludosus*.

Цінна фауна: Зареєстровано 194 види хребетних тварин.

В угідді мешкає 23 види ссавців, зокрема такі види з Червоної книги України, як кутора мала *Neomys anomalus*, горностаї *Mustela erminea*, норка європейська *M. lutreola*, видра річкова *Lutra lutra*. Останній вид внесений до Європейського Червоного списку.

В угідді нараховується 140 видів птахів, з яких до Червоної книги України занесені лелека чорний *Ciconia nigra*, лунь польовий *Circus cyaneus*, підорлик малий *Aquila pomarina*, зміїд *Circus gallicus*, орлан-білохвіст *Haliaeetus albicilla*, кроншнеп великий *Numenius arquata*, пугач *Bubo bubo*, сорокопуд сирій *Lanius excubitor*, очеретянка прудка *Acrocephalus paludicola*. Види з Європейського Червоного списку: деркач *Crex crex*, орлан-білохвіст, очеретянка прудка. Серед птахів, що гніздяться на території угіддя, найбільш помітними є бугай *Botaurus stellaris* (40–50 пар), чапля сіра *Ardea cinerea* (30–40 пар), крижень *Anas platyrhynchos* (700–800 пар), широконоска *A. clypeata* (30–50 пар), чирянка велика *A. querquedula* (100–150 пар), погонич *Porzana porzana* (500–600 пар), лиска *Fulica atra* (500–800 пар), чайка *Vanellus vanellus* (150–200 пар), травник *Tringa totanus* (60–100 пар), бекас *Gallinago gallinago* (80–120 пар), очеретянка прудка *Acrocephalus paludicola* (50–60 пар). Загальна кількість птахів, що гніздяться, становить 5–8 тисяч пар. Під час міграцій та в період линяння угіддя відвідує більше 50 тис. особин. В міграційний період найчисленнішими є гуски (5–10 тис. особин), качки з роду *Anas* (10–12 тис. ос.), качки з роду *Aythya* (3–5 тис. ос.), лиски (5–7 тис. ос.), погоничі (1300–2000 ос.), журавель сирій (600–1000 ос.), кричачки *Sterna* sp. і *Chlidonias* sp. (1000–1500 ос.), чайки (1000–1500 ос.), травники (800–1000 ос.), турухтани *Phylomachus pugnax* (1–2 тис. ос.), веретенники *Limosa limosa* (500–1000 ос.) побережники *Calidris* sp. (500–800 ос.), ластівки (10–12 тис. ос.) та інші.

В угідді зустрічається 5 видів плазунів, 9 видів амфібій (зокрема, рідкісний вид – ропуха очеретяна *Bufo calamita*).

Тут зустрічається 17 видів риб. Найбільш звичайними видами риби є щука звичайна *Esox lucius*, плітка *Rutilus rutilus*, лин *Tinca tinca*, карась звичайний *Carassius carassius*, окунь *Perca fluviatilis*, миньок *Lota lota*, лящ *Abramis brama*, в'язь *Leuciscus idus*, в'юн *Misgurnus fossilis*, сом *Silurus glanis*.

Також тут мешкає махаон *Papilio machaon* – вид з Червоної книги України.

Соціальні та культурні цінності: У межах угіддя практикується полювання та рибальство, головним чином аматорське.

Землеволодіння: ВБУ: Державна, колективна та приватна форми власності на землю. В заповідній зоні Регіонального ландшафтного парку (РЛП) «Прип'ять-Стохід» встановлено заповідний режим. Прилеглі землі: державна, колективна та приватна форми власності на землю.

Поточне землекористування: ВБУ: В заповідній зоні РЛП «Прип'ять-Стохід» встановлено заповідний режим. На інших ділянках практикуються традиційні види природокористування (полювання, рибальство, випасання худоби, заготівля сіна, рекреація тощо), однак вони лімітуються і знаходяться під контролем. Прилеглі землі: крім згаданих видів природокористування розвинуте традиційне землеробство.

Чинники (минулі, сучасні або потенційні), несприятливі для угіддя, в т. ч. зміни у природокористуванні або проекти розвитку: Будівництво дамб та інших гідротехнічних споруд.

Вжиті природоохоронні заходи: Території, що охороняються, охоплюють близько 90% площі угіддя. Це РЛП «Прип'ять-Стохід» – 44 958 га, ландшафтний заказник «Стохід» –

5992 га, гідрологічні заказники «Гулівка» – 242 га та «Седлище» – 350 га. Всі ці території мають місцеве значення, їх охорона здійснюється землекористувачами.

Запропоновані, але ще не виконані природоохоронні заходи: Для охорони та збереження гідрологічного режиму угіддя потрібно припинити будівництво дамб та інших гідротехнічних споруд.

Сучасний стан рекреації і туризму: Практикується, однак лімітується і контролюється, традиційне природокористування (полювання, рибальство, рекреація тощо).

Юрисдикція: Відповідальними за охорону угіддя є землевласники, землекористувачі та місцеві органи влади. Державний контроль у галузі охорони природи здійснює Державне управління екобезпеки у Волинській області.

Орган управління ВБУ: Державне управління екології та природних ресурсів у Волинській області. Адреса: вул. Суворова, 20, м. Луцьк, Волинська область, 43025; тел. (03322) 23 396, (03322) 25 321, E-mail: eco@voleco.gov.ua

Джерела інформації: Стеценко М. П., Парчук Г. В., Клестов М. Л., Осипова М. О., Мельничук Г. О., Андрієвська О. Л. Водно-болотні угіддя України: Інформаційні матеріали / Під ред. М. П. Стеценка. – Київ, 1999.